مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد
دوره دوازدهم، شماره ۱و ۲،بهار و تابستان ۱۳۹۶
صفحه: ۳۹-۲۷

Journal of Medical Education and Development
Vol. 12, No.1& 2, Spring & Summer 2017
Pages: 27-39

بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

لادن ناصح [۱]، لیلا مردانیان دهکردی [*۲]، حامد ناصح [۳]

چکیده

مقدمه: انگیزه یکی از مهمترین مسائل تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی است. این مطالعه نیز با هدف بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد.

روش بررسی: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع مقطعی است. تعداد ۲۶۱ نفر از دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد به روش نمونه گیری طبقه ای در این مطالعه شرکت داده شدند. جهت جمع آوری داده ها از پرسشنامه انگیزش تحصیلی والرند (AMS-C28) و پرسشنامه عوامل مرتبط روحی و همکاران که چهار عامل رفاه دانشجویی، آموزش دانشکده، مراکز آموزشی و آینده شغلی را مورد بررسی قرار می دهد، استفاده شد و آنالیز داده های حاصل با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و تحلیلی انجام شد.

نتایج: میانگین سنی شرکت کنندگان در پژوهش ۲/۰۴± ۲۲/۲۳ بود. اکثر آنها مونث(۷۱/۸ ٪)، مجرد(۸۵/۹ ٪) و ساکن خوابگاه دانشجویی(۶۹ ٪) بودند. انگیزه تحصیلی اکثریت در سطح متوسط بوده و با سن، جنس، تحصیلات پدر و مادر، رشته تحصیلی و چهار عامل رفاه دانشجویی، آموزشی دانشکده، مراکز آموزشی و آینده شغلی ارتباط معنی دار داشت(p=0.00).

نتیجه‌گیری: نظر به اهمیت ویژه رشته های علوم پزشکی در حفظ و ارتقاء سلامت جامعه، جهت افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان برنامه هایی همچون توانمند سازی اساتید در کاربرد تئوری های مختلف انگیزشی و توجه بیشتر به رفاه دانشجویان پیشنهاد می شود.

واژه‌های کلیدی: انگیزه ، تحصیل ، مراکز آموزش پزشکی، دانشجویان، ایران.

۱- مربی، هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۲- مربی، هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۳-کارشناس پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۹۱۳۳۰۶۰۹۳۱ پست الکترونیکی: mardanian@nm.mui.ac.ir
تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۳/۶

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

مقدمه

انگیزه یکی از ضروری ترین مفاهیم روانشناختی در امر آموزش(۱و۲) و از مهمترین مسائل تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی است(۳). با وجود انگیزه برای یادگیری، ارتباط تسهیل می شود، اضطراب کاهش می یابد و خلاقیت و یادگیری نمود می‌یابد(۴). شواهد نیز نشان می دهد انگیزه تحصیلی با برآیندهای آموزشی مختلفی از قبیل کنجکاوی، پشتکار، یادگیری و عملکرد بهتر مرتبط است(۱). انگیزه به یادگیرنده انرژی می دهد و فعالیت های او را هدایت می کند(۵). انگیزه ها نیرویی قوی در فرآیند یاددهی-یادگیری هستند بطوری که حتی غنی ترین و بهترین برنامه های آموزشی سازماندهی شده، در صورت فقدان انگیزه در فراگیران سودمند نخواهند بود(۶).

علی رغم اهمیت اثرات مثبت انگیزشی در امر آموزش(۷) پایین بودن سطح انگیزه تحصیلی در بین یادگیرندگان به عنوان یکی از مشکلات شایع نظام های آموزشی در بسیاری از کشورها سالانه زیان های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی را متوجه دولت ها و خانواده ها می کند و نظام آموزشی کشورها را با افت تحصیلی مواجه می سازد(۵). این مسئله اهمیت توجه به عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی را مشخص می سازد.

چنان که بارها دیده شده است دانشجویان از لحاظ توانایی و استعداد یادگیری بسیار مشابه هم هستند اما در پیشرفت تحصیلی تفاوت های زیادی دارند. این تفاوت نه تنها در یادگیری دروس تحصیلی بلکه در سایر فعالیت های غیر علمی آن ها نیز به چشم می خورد(۸). بنابراین دانستن اینکه چرا برخی از دانشجویان کاملا با انگیزه اند و برای رسیدن به اهداف آموزش تلاش می کنند در حالی که عده ای دیگر بی انگیزه هستند؛ حائزاهمیت زیادی است(۱).

حیدری به نقل از کاسکار و همکاران درنظرگرفتن سه سازه مهم یعنی انگیزش درونی، بیرونی و بی انگیزشی را برای تحلیل کامل فرایند انگیزش لازم می داند(۹). انگیزه درونی به معنای تمایل فرد برای انجام دادن چیزی است که آن چیز به‌صورت ذاتی مورد علاقه ی فرد است در حالیکه انگیزه بیرونی یعنی تمایل به انجام دادن چیزی نه بخاطر علاقه ی ذاتی به آن؛ بلکه به دلیل اینکه انجام دادن آن چیز منجر به برآورده شدن یک هدف خاصی می شود(۲) حیدری به نقل از کلارک و شروت بی‌انگیزشی یا فاقد انگیزش بودن را وضعیتی معرفی می کند که فرد هیچگونه انگیزه‌ی خشنودی و ارزشمندی درونی یا مشوق‌های بیرونی برای فعالیت‌های خود دریافت نمی کنند و در نتیجه از انجام آنها اجتناب می کنند(۹).

هرچند در کشورمان طی مطالعاتی(۵،۶، ۱۱-۸) به بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان پرداخته شده است ، که نتایج برخی از آنها نشان دهنده این مسئله است که تقریباً نیمی از دانشجویان انگیزه ای بالاتر حد متوسط دارند(۱۰). این در حالی است که شواهد بر اهمیت انگیزه به-ویژه در زمینه پیشرفت تحصیلی تاکید دارند(۳). این مطلب اهمیت بررسی عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی را آشکار می نماید. از سویی دیگر نیز با توجه به ارتباط عواملی همچون شرایط محیطی، منافع فراگیر از یادگیری، میزان هزینه و فایده فراگیر، خصوصیت فرادهنده و ... با انگیزه تحصیلی که ممکن است در جوامع و گروه‌های مختلف نیز متفاوت باشد. با توجه به این که شناخت انگیزه تحصیلی و عوامل موثر بر آن می تواند به تدوین مقررات، فراهم نمودن امکانات مناسب، برنامه ریزی موفق برای تربیت افراد توانمند در آینده کمک کند؛ لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن را در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد.

مواد و روشها:

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع مقطعی است که در سال ۱۳۹۳ انجام شد. انگیزه تحصیلی و ارتباط آن با برخی متغیرهای فردی و رضایت از عوامل آموزشی دانشکده، رفاه دانشجویی دانشگاه، مراکز آموزشی درمانی و آینده شغلی را مورد بررسی قرار داده است. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد تشکیل دادند که حداقل یک نیمسال واحد کارآموزی را در یکی از مراکز آموزشی، بهداشتی و درمانی دانشگاه گذرانده (در مجموع ۵۸۳ نفر) و تمایل به شرکت در مطالعه را داشتند. معیارهای خروج از مطالعه تکمیل ناقص پرسشنامه ها و مهمانی صرفا برای یک ترم در دانشگاه بود.

این مطالعه با کسب مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد. روش نمونه گیری در این تحقیق به صورت طبقه ای بود به این صورت که هر رشته تحصیلی به-عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد و سپس با توجه به حجم کلی هر طبقه، تعداد افراد مورد نیاز از آن طبقه با فرمول تعیین حجم نمونه تعیین شد. در مجموع ۲۶۱ نفر (شامل ۷۷ نفر پزشکی، ۶۳ نفر پرستاری، ۲۶ نفر مامایی، ۴۰ نفر اتاق عمل پیوسته، ۲۷ نفر رادیولوژی و۲۷ نفر هوشبری) در مطالعه وارد شدند. سپس پژوهشگر با داشتن لیست دانشجویان هر رشته با شماره دانشجویی آن ها، تعداد نمونه مورد نیاز را بطور تصادفی سیستماتیک از روی لیست مشخص نمود و پس از بیان هدف مطالعه و اطمینان از محرمانه ماندن اطلاعات جمع آوری شده و اختیاری بودن شرکت در پژوهش و کسب رضایت از شرکت کنندگان در پژوهش، پرسشنامه جهت تکمیل در اختیار آن ها قرار داده شد. در نهایت اطلاعات مربوط به افرادی که تمایل به شرکت در پژوهش را داشته و پرسشنامه ها را به صورت کامل تکمیل کرده اند، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در این پژوهش از یک فرم اطلاعات فردی، مقیاس انگیزش تحصیلی والرندو پرسشنامه عوامل مرتبط روحی و همکاران استفاده شد. فرم اطلاعات فردی یک فرم پژوهشگر ساخته شامل ۱۲ سئوال درباره مشخصات فردی دانشجویان از جمله سن، جنس، وضعیت تاهل، وضعیت سکونت (بومی یا غیربومی بودن)، سطح تحصیلات والدین، وضعیت اقتصادی خانواده، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، معدل کل و داشتن یک فرد هم رشته در خانواده یا نزدیکان بود. مقیاس انگیزش تحصیلی بر مبنای نظریه خودتعیین‌کنندگی طراحی شده و دارای ۲۸ سئوال۷ گزینه ای بر اساس مقیاس لیکرت با نمره دهی (از ۱ به معنای اصلا موافق نیستم تا ۷ به معنای کاملاً موافقم) است. این پرسشنامه در ایران توسط روحی (۱۳۸۶) با محاسبه آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۵(۱۰) و روشن میلانی (۱۳۹۰) با محاسبه آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۸(۸) بومی شده و مورد استفاده قرار گرفته است. مقیاس مذکور دارای سه مؤلفه انگیزش درونی (۱۲گویه)، انگیزش بیرونی (۱۲گویه) و بی انگیزگی (۴گویه) می باشد. محدوده نمرات هرگویه از ۷-۱ و در نتیجه محدوده نمرات کل پرسشنامه از ۲۸ تا ۱۹۶ محاسبه شد (۶۹-۲۸ : بی انگیزگی،۱۱۲-۷۰: انگیزه کم، ۱۵۳-۱۱۲ :انگیزه متوسط و ۱۹۶-۱۵۴:انگیزه بالا). (۸و۹).

پرسشنامه عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی، دارای ۳۶ سؤال می باشد و رضایت دانشجویان را در چهار بخش رفاه دانشجویی دانشگاه، آموزش دانشکده، مراکز آموزشی-بهداشتی-درمانی و آینده شغلی می سنجد. اعتبار علمی کل پرسشنامه را باروش اعتبار محتوا و اعتماد علمی آن را با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ تایید شده است(۱۰). هر بخش پرسشنامه دارای ۹ سئوال ۵ گزینه ای (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) بوده و از ۱ تا پنج نمره دهی شد. با توجه به اینکه محدوده نمرات در هر بخش بین ۴۵-۹ بود، نمرات بین ۱۶-۹ بعنوان کاملاً ناراضی، ۲۳-۱۶ ناراضی، ۳۰-۲۳ متوسط، ۳۷-۳۰ راضی و نمره ۴۵-۳۷ کاملاً راضی در نظر گرفته شد(۵). تجزیه و تحلیل داده ها با به کارگیری نسخه ۱۶نرم افزارSPSS صورت گرفت. جهت تنظیم جداول و رسیدن به اهداف پژوهش از آزمون‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.

البته این پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام گرفته و بنابراین نتایج آن قابل تعمیم به دیگر دانشگاه های کشور نمی باشد. همچنین ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه های خودگزارش دهی بود و در تکمیل این نوع پرسشنامه، عدم پاسخگویی درست به سئوالات توسط واحدهای پژوهش از محدودیت های موجود است که برای این منظور با

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

توضیح در مورد محرمانه ماندن پاسخ ها و دادن این تذکر که پرسشنامه ها بدون نام و نام خانوادگی هستند؛ سعی شد تا حدودی بر این مشکل غلبه شود. از دیگر محدودیت های این پژوهش عدم برداشت یکسان شرکت کنندگان از گویه های پرسشنامه ها بودکه برای رفع این محدودیت، هنگام تحویل پرسشنامه ها به شرکت کنندگان توضیحات لازم ارائه شد تا از ایجاد برداشت های غلط تا حد امکان جلوگیری شود.

نتایج

میانگین سنی شرکت کنندگان در این پژوهش ۲/۰۴± ۲۲/۲۳ بود و اکثر آنها مونث(۷۱/۸٪)، مجرد (۸۵/۹٪) و ساکن خوابگاه دانشجویی(۶۹٪) بودند (جدول شماره ۱).

جدول۱: توزیع فراوانی مشخصات فردی دانشجویان شرکت کننده در پژوهش

متغیر	فراوانی (درصد)	متغیر	فراوانی(درصد)	متغیر	فراوانی(درصد)
سن		**جنس**		**وضعیت سکونت**	
۱۹-۲۲	(۶۴/۳)۱۶۴	مذکر	۷۲ (۲۸/۲)	با خانواده	۵۲ (۲۰/۴)
۲۳-۲۶	۷۹ (۳۱)	مونث	۱۸۳ (۷۱/۸)	در خوابگاه	۱۷۶ (۶۹)
۲۷-۳۰	(۴/۷)۱۲	**وضعیت تاهل**		استیجاری	۲۷ (۱۰/۶)
میانگین±انحراف معیار	۲/۰۴±۲۲/۲۳	مجرد	۲۱۹ (۸۵/۹)		
		متاهل	۳۶ (۱۴/۱)		
وضعیت اقتصادی		**سطح تحصیلات پدر**		**سطح تحصیلات مادر**	
بد	۱۹ (۷/۵)	بیسواد	۲۸ (۱۱)	بیسواد	۴۲ (۱۶/۵)
متوسط	۱۵۶ (۶۱/۲)	زیردیپلم	۶۱ (۲۳/۹)	زیردیپلم	۶۹ (۲۷/۱)
خوب	۸۰ (۳۱/۴)	دیپلم	۷۱ (۲۷/۸)	دیپلم	۹۲ (۳۶/۱)
		لیسانس و بالاتر	۹۵ (۳۷/۳)	لیسانس و بالاتر	۵۲ (۲۰/۴)
رشته تحصیلی					
پزشکی	(۳۰)۷۷	**مامایی**	(۱۰)۲۶	**رادیولوژی**	(۱۰/۳۴)۲۷
پرستاری	(۲۴)۶۳	**اتاق عمل**	(۱۵,۳۲)۴۰	**هوشبری**	(۱۰/۳۴)۲۷

یافته ها نشان دادکه نمره انگیزه تحصیلی افراد مورد مطالعه ۲۳/۰۸ (از محدوده نمره ۱۹۶-۲۸) بوده و اکثریت (۶۵/۹٪) سطح متوسطی از انگیزه را داشتند. ۱۷/۶٪ آنها دارای انگیزه زیاد و ۱۵/۳٪ نیز دارای انگیزه کم بودند و تنها ۱/۲٪ افراد فاقد انگیزه تحصیلی بودند(جدول شماره ۲).

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

جدول۲: توزیع میانگین نمره انگیزش تحصیلی کلی و مولفه های آن در دانشجویان مورد پژوهش

انگیزه* درجه انگیزه	درونی فراوانی (درصد)	بیرونی فراوانی (درصد)	انگیزه کل فراوانی (درصد)
بی انگیزه	۱۱ (۴/۳)	۶ (۲/۴)	۳ (۱/۲)
انگیزه کم	۳۹ (۱۵/۳)	۳۸ (۱۴/۹)	۳۹ (۱۵/۳)
انگیزه متوسط	۱۲۱ (۴۷/۵)	۱۰۲ (۴۰)	۱۶۸ (۶۵/۹)
انگیزه زیاد	۸۴ (۳۲/۹)	۱۰۹ (۴۲/۷)	۴۵ (۱۷/۶)
حداقل- حداکثر	۱۶-۸۴	۱۴-۸۲	۱-۳/۶۷
انحراف معیار±میانگین	۱۳/۶۲±۵۹/۰۷	۱۳/۱۴±۶۱/۷	۲۳/۰۸±۱۳۴/۵۴

*در مولفه بی انگیزگی نمره دانشجویان ۶/۰۱±۱۳/۷۶ و حداقل و حداکثر آن ۴ و ۲۸ بود.

در بین چهار عامل مورد بررسی، بیشترین نمره رضایت دانشجویان مربوط به آینده شغلی بود (۸/۰۵±۳۲/۰۶). بدین ترتیب که ۲۲/۷٪ دانشجویان از آینده شغلی خود کاملاً راضی و ۳۹/۶٪ از آن راضی بوده اند. کمترین نمره نیز مربوط به امکانات رفاهی دانشگاه بود (۷/۸±۲۶). بطوری که ۲۷/۵٪ دانشجویان از امکانات رفاهی کاملا ناراضی و ۱۱٪ نیز ناراضی بوده اند(جدول شماره ۳).

جدول۳: توزیع فراوانی میزان رضایت از عوامل چهارگانه با انگیزه تحصیلی دردانشجویان مورد پژوهش

عوامل چهارگانه میزان رضایت	رفاهی دانشگاه فراوانی (درصد)	آموزشی دانشکده فراوانی (درصد)	مراکز بهداشتی درمانی فراوانی (درصد)	آینده شغلی فراوانی (درصد)
کاملا ناراضی	۲۸ (۱۱)	۲۴ (۹/۴)	۲۵ (۹/۸)	۱۳ (۵/۱)
ناراضی	۷۰ (۲۷/۵)	۵۴ (۲۱/۲)	۵۶ (۲۲)	۱۶ (۶/۳)
متوسط	۸۰ (۳۱/۴)	۷۵(۲۹/۴)	۷۳ (۲۸/۶)	۶۷ (۲۶/۳)
راضی	۶۱ (۲۳/۹)	۸۸ (۳۴/۵)	۸۲ (۳۲/۲)	۱۰۱ (۳۹/۶)
کاملا راضی	۱۶ (۶/۳)	۱۴ (۵/۵)	۱۹ (۷/۵)	۵۸ (۲۲/۷)
انحراف ±میانگین معیار	۷/۸±۲۶	۷/۸±۲۷/۲۱	۷/۹۶±۲۷/۴۸	۸/۰۵±۳۲/۰۶

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

درمطالعه حاضر انگیزه تحصیلی با سن ارتباط معنادار و معکوس(p=0.00) داشت. همچنین انگیزه تحصیلی با جنس(p=0.00) میزان تحصیلات پدر (p=0.01)، میزان تحصیلات مادر (p=0.01) و رشته تحصیلی (p=0.00) نیز ارتباط معنی دار داشت(جدول شماره ۴).

جدول۴: شاخص های آماری نمره انگیزه تحصیلی بر حسب متغیرهای فردی در دانشجویان مورد پژوهش

متغیر		میانگین ±انحراف معیار	نتیجه آزمون
سن (سال)	۱۹-۲۲	۱۳۸/۴۲±۲۰/۲	F=۴/۲۱ و df=۱۱ P-value=۰/۰۰۰
	۲۳-۲۶	۱۲۹/۵۹±۲۶/۰۳	
	۲۷-۳۰	۱۱۴/۱۶±۲۳/۵	
جنس	مذکر	۱۲۷/۱۲±۲۶/۷	T=-۲/۹۵۲ و df=۱۰۶/۷۵ P-value=۰/۰۰۴
	مونث	۱۳۷/۴۶±۲۰/۸	
وضعیت تاهل	مجرد	۱۳۴/۵۲±۲۳/۲	T=-۰/۰۶ و df=۲۵۳ P-value=۰/۹
	متاهل	۱۳۴/۷۸±۲۲/۳	
وضعیت اقتصادی	بد	۱۲۳/۷۳±۳۲/۴	T=-۱/۵۴ و df=۱۹/۳۵ P-value=۰/۱۴
	متوسط و خوب	۱۳۵/۴۱±۲۲/۰۲	
وضعیت سکونت	با خانواده	۱۳۸/۳۰±۲۰/۸	T= -۱/۳۱ و df=۲۵۳ P-value=۰/۱۶
	خوابگاه و استیجاری	۱۳۳/۵۸±۲۳/۵	
سطح تحصیلات پدر	بیسواد	۱۴۵/۷۸±۱۷/۵	F= ۳/۸۳۱ و df=۳ P-value=۰/۰۱
	زیردیپلم	۱۳۷/۴±۲۰/۷	
	دیپلم	۱۳۳/۵±۲۶/۰۱	
	لیسانس و بالاتر	۱۳۰/۱۷±۲۲/۵	
سطح تحصیلات مادر	بیسواد	۱۴۱/۱۶±۲۰/۵	F=۳/۳۷۰df=۳ P-value=۰/۰۱
	زیردیپلم	۱۳۶/۶۷±۲۱/۴	
	دیپلم	۱۳۴/۲۹±۲۲/۷	
	لیسانس و بالاتر	۱۲۶/۸۴±۲۵/۹	
رشته تحصیلی	پزشکی	۱۲۸/۱۴±۲۲/۲	Chi-square=۳۹/۵۰۵ df=۵ P-value=۰/۰۰۰
	پرستاری	۱۴۴/۵۷±۱۹/۷	
	مامایی	۱۴۷/۷۳±۱۰/۸	
	اتاق عمل	۱۳۷/۰۲±۱۹/۵	
	هوشبری	۱۲۱/۹۰±۳۰/۰۳	
	رادیولوژی	۱۲۳/۳۷±۲۴/۴	

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

همچنین یافته ها نشان دهنده ارتباط معنادار مستقیم بین انگیزه تحصیلی و مولفه های درونی و بیرونی آن با چهار عامل رفاه دانشجویی، آموزش دانشکده، مراکز آموزشی و آینده شغلی بود (p=0.00) (جدول شماره ۵).

جدول۵: ارتباط انگیزه تحصیلی با رضایت از عوامل چهارگانه در دانشجویان مورد پژوهش

عوامل چهارگانه انگیزه	رفاهی دانشگاه	آموزش دانشکده	مراکز بهداشتی درمانی	آینده شغلی
انگیزه درونی	R =۰/۱۷۵ p=۰/۰۰۵	r =۰/۲۳۷ p=۰/۰۰۰	r =۰/۳۰۱ p=۰/۰۰۰	r=۰/۳۴۰ p=۰/۰۰۰
انگیزه بیرونی	R =۰/۱۲۴ p=۰/۰۴	r =۰/۲۱۷ p=۰/۰۰۰	r=۰/۲۳۷ p=۰/۰۰۰	r=۰/۳۳۸ p=۰/۰۰۰
انگیزه کل	r =۰/۱۶۷ p=۰/۰۰۷	r=۰/۲۱۶ p=۰/۰۰۱	R=۰/۲۴۱ p=۰/۰۰۰	r=۰/۲۸۷ p=۰/۰۰۰

بحث

اکثر شرکت کنندگان در پژوهش دارای سطح متوسطی از انگیزه بودند. برخی مطالعات موید این یافته می باشند(۵،۱۰،۸). اما در مطالعه یوسفی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان(۱۱)، ایزدی در دانش علوم پزشکی گلستان(۱۲)و شریفی فرد در دانشگاه علوم پزشکی قم(۱۳)، اکثریت دانشجویان انگیزه تحصیلی نسبتا مطلوب و خوب داشتند.

مشابه با اندک بودن تعداد دانشجویان فاقد انگیزه در مطالعه حاضر، در پژوهش روشن میلانی(۸) هم تنها ۰/۷ ٪ افراد بی انگیزه بودند و در پژوهش روحی و همکاران(۱۰) هیچ دانشجوی بی انگیزه ای وجود نداشت. در رابطه با این یافته گفته شده با توجه به اینکه دانشجویان علوم پزشکی در رقابت سنگین کنکور سراسری پیروز شده اند و به دانشگاه راه یافته اند؛ اساسا دانشجوی بی انگیزه نباید وجود داشته باشد(۱۰). همچنین بی انگیزه نبودن دانشجویان علوم پزشکی می تواند به دلیل تصور مثبت و رضایت آن ها از آینده شغلی و رشته های دارای بازار کار و پول ساز برای آن ها باشد(۱۲)چنان‌که در این مطالعه نیز دانشجویان مورد پژوهش اکثرا از آینده شغلی خود راضی بوده اند.

در مطالعه حاضر همچنین نمره انگیزش دانشجویان در مولفه بیرونی بیش تر از مولفه درونی بود که حاکی از توان انگیزشی بالاتر عوامل بیرونی نسبت به درونی می باشد. در بررسی مطالعات قبلی مشخص شد که محققان کمتر به بررسی جداگانه مولفه های انگیزش درونی و بیرونی در گروه دانشجویان پرداخته اند و بیشتر مطالعات انگیزه را بطور کلی در ارتباط با متغیرهای دیگر بررسی کرده اند با این حال یافته حاضر با نتایج مطالعه روشن میلانی و همکاران که آن هم بر روی دانشجویان علوم پزشکی و با استفاده از مقیاس انگیزش تحصیلی والرند بوده است؛ همسو می باشد(۸) در رابطه با یافته حاضر می توان این طور استدلال نمود که اگر گویه های موجود در هر مولفه را مد نظر قرار دهیم مشخص می شود گویه هایی که اختصاص به مسائل مربوط به استخدام و آینده شغلی دارند در مولفه های انگیزش بیرونی قرار گرفته اند. پر واضح است که جوانان ما باهدف کسب شغل و تامین آینده ای بهتر وارد دانشگاه می شوند(۸). چنانکه یافته دیگر این تحقیق که نشان داد بیشترین رضایت دانشجویان در رابطه با آینده شغلی آن ها بوده است موید این ادعا است. بنابراین بالاتر بودن انگیزه بیرونی یافته مورد انتظاری است. هرچند خوشبختانه انگیزه درونی دانشجویان اختلاف زیادی با انگیزه بیرونی نداشت.

بین سن و انگیزه تحصیلی همبستگی منفی معناداری وجود داشت و با افزایش سن، انگیزه تحصیلی دانشجویان کاهش می یابد. موافق با این یافته در مطالعه تمنایی فر(۱۴) نیز انگیزه در دانشجویان جوانتر بیشتر از دیگران بود. همچنین در مطالعه

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

روحی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی گلستان نیز انگیزه درونی و انگیزه کلی با سن ارتباط معکوس معنی دار داشت(۱۰)، در حالیکه در برخی از مطالعات مشابه، بین انگیزه تحصیلی و سن دانشجویان ارتباط معنادار گزارش نشده است (۵،۸و۱۵).

در مطالعه حاضر انگیزه تحصیلی با جنس نیز ارتباط معنی دار داشت، بطوری‌که انگیزه تحصیلی در دختران به طور معنی داری بیشتر از پسران بود. این یافته با نتایج چندین مطالعه دیگر همسو است(۱۰،۱۲ و ۱۶-۱۴). از طرفی در مطالعه ای که به طور اختصاصی برای بررسی تفاوتهای جنسیتی در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان انجام شده بود(۱۷)، مشخص شد که انگیزش درونی دختران بیش از پسران است درحالیکه پسران در مولفه انگیزش بیرونی نمره بیشتری را کسب کردند. در برخی از مطالعات نیز عدم وجود ارتباط آماری معنادار بین جنس با انگیزه تحصیلی گزارش شده است (۵،۱۹و۱۸). در تبیین وجود این ارتباط می توان گفت با توجه به اینکه در فرهنگ ما ایرانی ها خانم های نسل های قبلی (مثلا مادرهای دانشجویان فعلی) غالبا خانه دار بوده و استقلال مالی ندارند. شاید دلیل بالاتر بودن انگیزه در دختران این باشد که آن ها می خواهند برخلاف مادران خود، در آینده از طریق ادامه تحصیل حضور بیشتری در اجتماع داشته باشند، خودشان شاغل باشند و از نظر مالی استقلال بیشتری داشته باشند و این عامل نیروی محرکه انگیزش آن ها برای تحصیل شده باشد.

از دیگر یافته های این مطالعه این بود که انگیزه تحصیلی دانشجویان با وضعیت تاهل آن ها ارتباطی نداشت. موافق با این یافته در چند مطالعه در دانشجویان علوم پزشکی کشور ارتباط معناداری بین وضعیت تاهل و انگیزه تحصیلی دیده نشده است(۵،۸و۲۰). در صورتی‌که در مطالعه ای بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اهواز انگیزه تحصیلی افراد متاهل به طور معناداری بیش تر از افراد مجرد بود(۱۹). شاید کم بودن تعداد دانشجویان متاهل شرکت کننده در پژوهش فعلی در مقایسه با دانشجویان مجرد از دلایل معنادار نشدن ارتباط بین انگیزه با وضعیت تاهل بوده است.

بر اساس یافته ها همچنین ارتباط بین انگیزه تحصیلی و وضعیت اقتصادی خانواده معنادار نشد. در مطالعات مشابه این متغیر مورد بررسی قرار نگرفته است ولی شاید یک دلیل این باشد که اکثریت دانشجویان دارای وضعیت اقتصادی متوسط و خوب بوده اند و تعداد دانشجویان دارای وضعیت اقتصادی ضعیف اندک بوده است و بررسی های بیشتر می تواند در مطالعات با حجم نمونه بیشتر صورت گیرد. دلیل احتمالی دیگر می تواند این باشد که همه نمونه های این پژوهش از دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انتخاب شده اند که دانشگاهی دولتی است و تامین مخارج مربوط به تحصیل طبعا خیلی راحت تر از دانشگاه های آزاد و ... است طوری که اختلافات سطح اقتصادی دانشجویان تاثیری بر انگیزه مربوط به مساله تحصیل آن ها نگذاشته است.

در مورد ارتباط انگیزه تحصیلی با وضعیت سکونت دانشجویان مشخص شد افرادی که با خانواده خود زندگی می کنند در مقایسه با کسانی که ساکن خوابگاه یا منازل استیجاری بوده و کنار خانواده شان نیستند از میانگین نمره انگیزش تحصیلی بالاتری برخوردار هستند اما این ارتباط از نظر آماری به سطح معنادار نرسید که شاید دلیل آن کم بودن تعداد افراد همراه با خانواده باشد و بهتر است این رابطه در تعداد نمونه های بیشتری از دانشجویان مورد بررسی قرار بگیرد. همسوی با این یافته در برخی مطالعات دیگر نیز ارتباط بین وضعیت سکونت و انگیزه معنادار نشده است(۵،۱۲و۸) درحالیکه در تحقیقی بر روی دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی اردبیل، مشخص شد که غیربومی بودن دانشجو در کاهش انگیزه تحصیلی اوموثر است. یعنی دانشجویان بومی که در دوران تحصیل با خانواده زندگی می کنند، از انگیزه تحصیلی بالاتری برخوردار هستند(۱۵). به‌طور کلی دانشجویانی که در منزل سکونت دارند از بسیاری از مشکلات محیط خوابگاه نظیر درگیری با هم اتاقی ها، عدم آرامش و تمرکز در

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

محیط شلوغ مبرا هستند و این عوامل می تواند باعث بیشتر شدن انگیزه تحصیلی این دانشجویان شود(۱۵).

در این مطالعه درباره ارتباط انگیزه تحصیلی با سطح تحصیلات والدین نتایج نشان داد که بین سطح تحصیلات پدر و مادر با انگیزه دانشجویان ارتباط معنادار وجود دارد به این صورت که هرچه سطح تحصیلات والدین بالاتر انگیزه تحصیلی فرزند کمتر بود. برخلاف یافته های این مطالعه در تحقیق ظهیری ناو و همکاران مشخص شد که دانشجویان دارای والدین باسوادتر از انگیزه تحصیلی بالاتری نسبت به سایرین برخوردار هستند(۱۵). از سویی در مطالعه دیگری در گلستان بین سطح تحصیلات والدین و درجه انگیزه دانشجویان ارتباط معنادار دیده نشد(۱۲). در رابطه با این یافته ی عجیب و تامل برانگیز می توان گفت شاید دانشجویان دارای والدین باسوادتر از وضعیت شغلی، اجتماعی و رفاهی والدین خود به نسبت مدرک تحصیلی ای که داشتند و سال‌هایی که برای تحصیل صرف کرده بودند؛ ناراضی بوده اند و این امر منجر به نداشتن دید مثبت آن ها به ادامه تحصیل و بهتر شدن اوضاع کار و رفاه و ... در آینده خودشان شده باشد. هرچند این یافته نیاز به بررسی های بیشتری دارد.

دراین مطالعه بین انگیزه و رشته تحصیلی ارتباط آماری معنادار دیده شد به این صورت که نمره انگیزه بیرونی در دانشجویان پرستاری و انگیزه درونی و کلی در دانشجویان مامایی بیشتر از سایر رشته ها بود. مشابه با این یافته در مطالعه دیگری دانشجویان پرستاری و مامایی از بالاترین انگیزه تحصیلی برخورداربودند و دانشجویان پزشکی و پیراپزشکی در مراتب بعدی قرار داشتند و اختلاف میانگین انگیزه تحصیلی در سه گروه معنادار بود(۱۰) در دیگر از مطالعات بر روی دانشجویان نیز ارتباط معنادار بین انگیزه با رشته تحصیلی گزارش شده است(۱۲،۲۱ و ۲۲). در حالیکه در مواردی هم ارتباط معنادار در این زمینه دیده نشده است(۵و۲۳).

در بین چهار عامل مورد بررسی، بیشترین نمره رضایت دانشجویان مر بوط به آینده شغلی و کمترین نمره مربوط به امکانات رفاهی دانشگاه بود. مشابه با این نتایج در مطالعه روحی و همکاران اکثریت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان (۶۵/۶٪) از آینده شغلی خود راضی و کاملاً راضی بوده اند. در حالیکه در آن مطالعه کمترین میزان رضایت دانشجویان به مراکز آموزشی درمانی آن دانشگاه مربوط بوده است(۱۰). رمضانی در مطالعه مشابهی بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زابل رضایت از سه عامل رفاهی دانشگاه، آموزش دانشکده و آینده شغلی را در ارتباط با انگیزه تحصیلی بررسی کرده بود که برخلاف یافته های ما در آن مطالعه اکثریت دانشجویان تصور مثبتی از آینده شغلی خود نداشتند، به‌طوری- که ۲۱٪ از آینده شغلی خود کاملا ناراضی و ۴۰/۸٪ ناراضی بودند(۵). تفاوت های فرهنگی و محیطی بین دو پژوهش و همچنین تفاوت تعداد نمونه های آن ها می تواند عامل متفاوت بودن نتایج باشد.

در این مطالعه همچنین مشخص شد که هر چهار عامل مذکور همبستگی مثبت و معنادار با انگیزه تحصیلی کل و مولفه های درونی و بیرونی آن دارند که این یافته با مطالعه روحی(۱۰) همسو است در صورتی که در مطالعه رمضانی تنها همبستگی مثبت ضعیفی بین تصور از آینده شغلی و انگیزه دیده شد و دیگر عوامل با انگیزه ارتباط معناداری نداشتند(۵) که علت آن می تواند تفاوت در دانشگاه ها و نمونه های مورد پژوهش باشد. در مطالعه صالحی و همکاران در دانشجویان دانشگاه ازاد اسلامی واحد مازندران، عدم وجود ضمانت شغلی و جذب کار و کمبود امکانات آموزشی دانشگاه به‌عنوان کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان شناخته شدند(۲۴). در مطالعه مظلومی و همکاران که بر روی دانشجویان پسر دانشگاه آزاد، علوم پزشکی و دانشگاه یزد انجام شده بود؛ ۳۳ درصد افراد مهمترین عامل کاهش انگیزه را عدم امنیت شغلی در آینده می دانستند و یافته دیگر این تحقیق بالاتر بودن انگیزه تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی نسبت به دو دانشگاه دیگر بوده است که نویسندگان یکی از دلایل آن را آینده شغلی بهتر و وجود بازار کار برای این دانشجویان عنوان کرده اند(۲۵).

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

یکی از محدویت های این پژوهش به‌خاطر نوع مطالعه به‌کار رفته، اکتفا به پرسشنامه برای مشخص نمودن انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان بوده است در این راستا پیشنهاد می شود در پژوهش دیگری با روش مصاحبه عوامل موثر بر کاهش انگیزه تحصیلی از دیدگاه دانشجویان و اساتید تعیین و مقایسه گردد تا اطلاعات بیشتر و دقیق تری از موضوع مشخص شود.

نتیجه گیری

در این مطالعه اکثریت دانشجویان از نظر انگیزه در سطح متوسط بودند با این حال نظر به اهمیت ویژه رشته های علوم پزشکی و نقش کلیدی آن ها در حفظ و ارتقاء سلامت جامعه، بالا بودن انگیزه این افراد نه تنها برای جامعه پزشکی بلکه برای آینده ملی و نظام سلامت موضوع بسیار مهمی است و لذا جهت افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان برنامه ریزان و سیاستگذاران آموزشی بایستی با روش های مختلف مثل آشنا نمودن اساتید با تئوری های مختلف انگیزش تحصیلی و توانمندسازی آن ها گام های موثری را در این زمینه بردارند.

باتوجه به این که کمترین میزان رضایت دانشجویان این مطالعه از امکانات رفاهی دانشگاه بوده و از طرفی این عامل همبستگی مثبت و معنادار با انگیزش دانشجویان داشت تجدید نظر در تخصیص امکانات رفاهی به دانشکده های مختلف دانشگاه ضروری به نظر می رسد.

همچنین در این مطالعه بیشترین همبستگی معنادار بین عامل رضایت از آینده شغلی و انگیزه تحصیلی بود و از طرفی در دانشجویان علوم پزشکی بطور کلی و بالاخص در این مطالعه رضایت از آینده شغلی بالا است؛ پیشنهاد می شود مطالعه ای در این زمینه در دانشگاه های مختلف شهرکرد (علوم پزشکی، آزاد اسلامی، دانشگاه شهرکرد) انجام و انگیزه تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی با یکدیگر مقایسه شود.

تقدیر و تشکر

این مقاله ی پژوهشی حاصل طرح پژوهشی مصوب شماره ۱۴۲۱ در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد است. از تمامی شرکت کنندگان در این مطالعه و عزیزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، تقدیر و تشکر می‌شود.

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

References

1- Yoshida M, and etal. ***Factors Influencing the Academic Motivation of Individual Colleges Students***. International Journal of Neuroscience. 2008; 118: 1400–1411.

2- Tanaka M, and etal. ***Personality traits associated with intrinsic academic motivation in medical students***. Medical Education. 2009; 43: 384–387.

3- Bird, M & Wallis, M. ***Motivation in Nurse Education Practice***. Br J Nurs. 2006; 15(20):9-22.

4- Kosgeroglu N, Acat MB, Ayranci U, Ozabaci N, Erkal S. ***An investigation on nursing, midwiferyand health care students' learning motivation in Turkey.*** Nurse EducPract 2009; 9 (5):331-9.

5- Ramazani AA, Hedayati SP, Faraji O, Khamsaii M andHeydarimokarrar m. ***Survey of Educational Motivation and Its Related Factors in Zabol University of Medical Sciences Students in 2009***. Quarterly Journal of Rostamineh. 2010; 3: 11-19. [Persian]

6- Oudi D, Ali Abadi N, Pasban F, and Kianfar S .***Determining the effective factors on educational motivation in nursing students***. Birjand university journal. 2007; 3(1-2): 35-40. [Persian]

7- Bengtsson M, Ohlsson B. ***The nursing and medical students' motivation to attain knowledge***. Nurse Educ Today 2010; 30 (2): 150-6.

8- Roshanmilani SH, Aghaeimonavar E, Kheradmand F, Sabouri E, mikaeili P, Masoudi S. ***Assessment of academic motivation and its relationship with the individual situation and academic achievement in medical students in Uroumiyeh University of Medical Sciences.*** Journal of Nursing and Midwifery 2010; 9(5):357-366. [Persian]

9- Heideri A, Asgari P, Saedi S Mashak R. ***The Relationship between Academic Motivations, Achievement Motive and Educational Environment for Female Students of SAMA***. Woman and Culture.2015;7 (24): 95-107. [Persian].

10- Rouhi Gh, Hosseiny A, Badeleh MT and Rahmani H. ***Academic motivation and its relation with some of the factors in students of Golestan University of Medical Sciences***. Strides in Development of Medical Education. 2007; 4(2): 77-83. [Persian]

11- Yousefi A, Ghassemi G, Firouznia S .***The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement in Medical Students of Isfahan University of Medicalsciences***. Iranian Journal of Medical Education 2009; 9(1): 79-84. [Persian]

12- Izadi S, Jouybari L, Behnampoor N, Taghavi A, Baiky F.***Academic motivation and associated factors of the Golestan University of Medical Sciences*** Journal of Medical Education Development Strategies.2014; 1(2):48-54.[Persian]

13- Sharififard F, Asayesh H, Nourozi K, Hosseini MA, TaheriKharameh, Z. ***The Relationship between Motivation and Academic burnout in Nursing and Paramedical Students of Qom University of Medical Sciences, Iran.*** Qom University of Medical Sciences Journal. 2016; 9(12): 72-78. [Persian]

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

14- Tamannaifar MR, SeddighiArfaei F, Maspi A. ***An investigation about the Relationship between Personality Traits, Advanced Motivation and Learning Styles among University Students***. Higher Education letter. 2014; 7(5): 145-158. [Persian]

15- Zahirinav B, Rajabi S. ***Study of Variables Reducing Academic Motivation in Persian language and literature students.*** Daneshvar (Raftar). 2009; 36:69-79. [Persian]

16- Tabatabaei F, Ghadimimoghadam M. ***Evaluation of Academic Achievement in Girls versus Boys in North, South and KhorasanRazavi.*** Knowledge and Research in Education. 2007; 15: 119-147. [Persian]

17- RastgarKhaled A. ***Gender differences in motivation and academic achievement***. Journal of Women's Cultural and Social Council. 2010; 50(13): 81-124. [Persian]

18- Yarmohammadzadeh P, Phezallahi Z. ***The relationship between social support, academic motivation and academic self-efficacy in Students of Tabriz and Azarshahr***. Applied Sociology. 2016; 27(61): 157-169. [Persian]

19- BakhshandehBavarsad M, Hakim A, Azimi N, Latifi S, Ghalvandi H. ***Nursing Students Viewpoints about Educational Motivation and its Related Factors in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences.*** Research in Medical Education. 2015; 7 (1) :35-44 [Persian]

20- Moghimian M and Karimi T. ***The Relationship between Personality Traits and Academic Motivation in Nursing Students.*** Iran Journal of Nursing. 2`012; 25(75): 9-20. [Persian]

21- Noohi S, Hosseiny M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri GH. ***Progress Motivation among Baqiatallah University of Medical Sciences Students and Its relationship with Academic Achievement***. Iranian Journal of Military. 2012; 14 (3): 200-204. [Persian]

22- Rezakhani S. ***Internal and external motivations of academic achievement in students of Islamic Azad University Roodehen Branch***. Quarterly of new ideas in education. 2007; 2(2): 84-105. [Persian]

23- Ebrahimi Gh, Omran E, Hosseinzadeh M. ***Factors affecting motivation instudents of Gheirentefaei(Non for Profit) Universities.*** Journal of Higher Education in Iran. 2010; 3(3): 39-66. [Persian]

24- Salehi M, Hajizad M, Falah A, SalimBahrami H. ***Factors affecting on decreased academic motivation in male and female students of Mazandaran Islamic Azad University***. Journal of Islamic Social Sciences University. 2010; 4(9): 73-86. [Persian]

25- Mazlumi S, Ehrampoush M, Servat F, Shahi M. ***Evaluation of motivation and its relationship with health risk behaviors among male students.*** Proceedings of High Risk Behavior Conference. 2010; 18(3): 184-190. [Persian]

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]

Investigation of Educational Motivation and Its Related Factors in Students of Shahrekord University of Medical Sciences

Naseh L (MSc)[1], Mardanian Dehkordi L (MSc)[2*], Naseh H (BSc)[3]

[1,2] *Academic Member of Nursing and Midwifery Faculty, Isfahan University of Medical Science, Isfahan, Iran.*
[3] *BSc of Nursing,, Isfahan University of Medical Science, Isfahan, Iran.*

Received: 22 Jan 2017 ***Accepted:*** 27 May 2017

Abstract

Introduction: Motivation is one of the most important issues affecting academic achievement. This study was designed to assess the degree of educational motivation and their related factors in students of Shahrekord University of Medical Sciences.

Methods: In this in analytical cross-sectional study 261 students studying in Shahrekord University of Medical Science during 2014-2015 educational year were selected by stratified sampling. Vallerands Academic Motivation Scale (AMS-C 28) and Related Factors questionnaire was used to collect data. The questionnaire includs four parts; student welfare, faculty education and future job. Analysis of data was done by descriptive and analytical statistical tests.

Result: Mean age of participants was 23.2±2.0. Most students were female (71.8 percent), single (85.9 percent) and living in dormitories (69 percent). Level of motivation in most subjects was average and had significant relation with age, sex, parents' education level, field of study,welfare, faculty education, training centers and job future ($p < 0.001$) .

Conclusion: Students' motivation should be increased. To achieve this; learning program about motivational theory for faculty members and more attention to students welfare are recommended.

Keywords: Motivation, education, academic medical centers, student, Iran.

This paper should be cited as:

Naseh L, Mardanian Dehkordi L, Naseh H***. Investigation of Educational Motivation and Its Related Factors in Students of Shahrekord University of Medical Sciences*** . J Med Edu Dev; 12(1, 2): 27-39.

**** Corresponding Author: Tel: +9133060931, Email: mardanian@nm.mui.ac.ir***

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-08]